

Groene Halte⁺ Zwinduinen en -polders Knokke

Wandelen
&
openbaar
vervoer

Kust – 5,5 km

Groene Halte-wandelroute

Een Groene Haltewandeling begint en eindigt aan een station, een bus- of tramhalte. Dit zijn de zogenaamde 'Groene Haltes', herkenbaar aan het Groene Halte-logo. Aan de begin- en eindhaltes vind je informatie over het openbaar vervoer. De trein, bus of tram die stopt aan een Groene Halte heeft een frequentie van minimaal één rit per uur, ook op zaterdag, zon- en feestdagen. Het Groene Halteproject is een initiatief van TreinTramBus.

Meer info: www.groenehalte.be

TreinTramBus, Kortrijksesteenweg 304, 9000 Gent

Tel. 09 223 86 12, info@treintrambus.be

www.treintrambus.be

Groene Halte⁺

De Groene Halte⁺-wandeling 'Zwinduinen en -polders' start aan bushalte 'Vlindertuin' in Knokke en eindigt aan bushalte 'Lekkerbek', eveneens in Knokke. De wandeling is ongeveer 5,5 km lang.

De wandeling 'Zwinduinen en -polders' is niet alleen goed bereikbaar met het openbaar vervoer, maar is ook toegankelijk voor personen met beperkte mobiliteit. We denken hierbij aan rolstoelgebruikers, maar ook aan blinden en slechtzienden. Vandaar het label Groene Halte⁺!

Het project Groene Halte⁺ wordt financieel ondersteund door het Fonds Elia, beheerd door de Koning Boudewijnstichting. Voor de realisatie van Groene Halte⁺ werkte TreinTramBus nauw samen met Agentschap Natuur en Bos, Westtoer en Blindenzorg Licht en Liefde.

Agentschap Natuur en Bos zorgde ervoor dat het hele traject binnen het natuurgebied 'De Zwinduinen en -polders' toegankelijk werd gemaakt voor zowel rolstoelgebruikers als blinden en slechtzienden. Westtoer plaatste braillebordjes en een bronzen maquette langsheen de route. Licht en Liefde begeleidde ons bij het toegankelijk maken van de wandeling voor blinden en slechtzienden.

Toegankelijkheid

Het grootste deel van het traject kan zowel door blinden en slechtzienden als door rolstoelgebruikers volledig zelfstandig afgelegd worden - met behulp van de routebeschrijving, de kaart in de brochure en eventueel de audio- en gpx-bestanden die je ter aanvulling kan downloaden via www.groenehalte.be.

Opgelet! Het begin van de wandeling (vanaf bushalte 'Vlindertuin' tot de ingang van de Zwinduinen: nummertje 1 in de routebeschrijving) en het einde van de wandeling (vanaf de Lekkerbekhelling tot aan bushalte 'Lekkerbek': nummertje 7 in de routebeschrijving) zijn (nog) niet aangepast voor blinden/slechtzienden en rolstoelgebruikers: begeleiding is hier nodig of toch zeker wenselijk.

Voor meer informatie over de toegankelijkheid van het openbaar vervoer (NMBS en De Lijn): lees verder op pagina 7 en 8!

De Zwinduinen en -polders

Situering

Iedereen kent wel het Zwin, maar minder bekend en minstens even belangrijk zijn de aanpalende Zwinbosjes, die sinds 2003 de naam Vlaams Natuurreservaat De Zwinduinen en -polders dragen.

Het reservaat is eigendom van de Vlaamse Overheid en wordt beheerd door het Agentschap voor Natuur en Bos. Met een oppervlakte van ruim 222 hectare vormt dit Knokse duingebied een natuurlijke overgang tussen zee, strand en polder - uniek in Vlaanderen!

Natuurwaarden en -beheer

De Zwinduinen en -polders kennen een waaier aan kustbiotopen: zeereepduinen langs de zeezijde, landinwaartse duinen met duindoornstruweel, duingrasland, een gordel aangeplante bossen met loof- en naaldhout, ... Het zuidelijke deel van het reservaat bestaat uit weiden in een voormalige strandvlakte, ook wel Kleyne Vlakte genoemd.

Door de overgang van zee, strand, bos en polder is dit een uniek gebied in Vlaanderen voor fauna en flora. Je vindt er zeldzame planten zoals de slanke duingentiaan,

zeldzame amfibieën zoals de Europees beschermde kamsalamander en vogels zoals de kleine zilverreiger.

Het gebied is opgedeeld in grote begrazingseenheden, waar afhankelijk van het terrein Schotse Hooglandrunderen, Koniks, Shetlandpony's of duinengeiten zorgen voor een efficiënt natuurbeheer. Hier en daar wordt ook gemaaid om optimale natuurresultaten te bekomen.

Natura 2000 & LIFE

Met het NATURA 2000-netwerk duidde de Europese Unie in heel Europa natuurgebieden aan die bijzondere aandacht en bescherming verdienen. Om voor deze zones een extra duit in het zakje te doen, werd in 1992 het LIFE-fonds opgericht. Aangezien ook de Zwinduinen en -polders aangeduid zijn als zo'n speciale beschermingszone, werd eind 2006 het LIFE-natuurproject ZENO (Zwinduinen Ecologische NatuurOntwikkeling) in het leven geroepen. Hiermee startte de uitvoering van het beheerplan dat in 2007 werd goedgekeurd.

Tijdens de vorige eeuw heeft de mens in dit gebied duidelijke sporen nagelaten (oorlogsinfrastructuur, vliegveld, jumpingterrein, golfterrein, ...). Met behulp van het project ZENO (2006-2010) werden de typische duinbiotopen hersteld. Zeldzame vochtige duinvalleien en -poelen kregen nieuwe kansen, begrazingsblokken werden aangelegd, de natuur in en rond de oude zandwinningsputten in Tobruk en het microreliëf in de Kleyne Vlakte werden in ere hersteld!

Openbaar vervoer

Voor mogelijke wijzigingen in het openbaar vervoeraanbod:

- www.groenehalte.be en klik door naar de desbetreffende wandeling
- De Lijn (tel. 070 220 200 of www.delijn.be)
- NMBS (tel. 02 528 28 28 of www.nmbs.be)

Deze dienstregelingen gelden tot december 2013 en zijn onder voorbehoud van wijzigingen.

De wandeling vertrekt aan bushalte Knokke Vlindertuin of Knokke Oosthoekplein en eindigt aan bushalte Knokke Lekkerbek. Deze haltes liggen alle drie op de route van buslijn 12: Knokke Station - Het Zoute - Oosthoek.

Met de trein naar Knokke

weekdagen → elk uur een rechtstreekse IC-trein vanuit Tongeren met stops in Bilzen, Diepenbeek, Hasselt, Diest, Aarschot, Leuven, Brussel, Gent, Brugge, Knokke

zaterdag, zon- en feestdagen → elk uur een rechtstreekse IC-trein vanuit Genk met stops in Bokrijk, Kiewit, Hasselt, Alken, Sint-Truiden, Landen, Tienen, Leuven, Brussel, Gent, Brugge, Knokke

Halte	Alle dagen
Leuven [B]	u57
Brussel-Noord [B]	u17
Brussel-Centraal [B]	u21
Brussel-Zuid [B]	u26
Gent Sint-Pieters [B]	u00
Brugge [B]	u32
Heist [B]	u48
Duinbergen [B]	u51
Knokke [B]	u54

Assistentie nodig?

NMBS biedt reizigers met beperkte mobiliteit gratis assistentie aan. Je wordt geholpen bij het in- en uitstappen en je eventuele begeleider reist gratis mee (indien je beschikt over een kaart 'gratis begeleider')! Bel het Contact Center van de NMBS (02 528 28 28, alle dagen open van 7u tot 21u30) minstens 24u op voorhand om je heen- en terugreis per trein te reserveren. Op de dag van je reis meld je je 15 minuten voor het vertrek op de afgesproken plaats.

**Vertrekpunt wandeling:
bushalte Knokke Vlindertuin /
bushalte Oosthoekplein**

Aan het station van Knokke neem je buslijn 12 richting Oosthoek (Het Zwin). Rolstoelgebruikers stappen best af aan de halte Oosthoekplein. Blinden en slechtzienden kiezen beter voor de halte Vlindertuin.

weekdagen → vertrek station om u00, van 7u tot 21u
zaterdag, zon- en feestdagen → vertrek aan Knokke station om u00, van 8u tot en met 20u

Halte	Alle dagen
Knokke Station	u00
Knokke Vlindertuin	u19
Knokke Oosthoekplein	u20

Eindpunt wandeling: halte Knokke Lekkerbek

Aan bushalte Lekkerbek neem je opnieuw buslijn 12, richting Knokke Station.

weekdagen → om u40 van 6u39 tot 21u40
zaterdag, zon- en feestdagen → om u40 van 7u40 tot 20u40

Halte	Alle dagen
Knokke Lekkerbek	u40
Knokke Station	u56

Assistentie nodig?

Rolstoelgebruikers kunnen een toegankelijke rit bij De Lijn reserveren door minstens 24u op voorhand te bellen naar de belbuscentrale. De belbuscentrale West-Vlaanderen is bereikbaar op weekdagen van 6u tot 19u30 en op zaterdag, zon- en feestdagen van 7u30 tot 15u, via het nummer 059 56 52 56. Vergeet ook je terugreis niet te reserveren. Als je een kaart voor begeleider hebt, reist je begeleider gratis mee!

Praktische informatie

Vervoerbewijs NMBS

Koop je ticket in het station (aan een loket of automaat) of vooraf via www.nmbs.be. Indien er geen loketten zijn kan je een ticket op de trein kopen. Zorg ervoor dat je de treinbegeleider zo snel mogelijk verwittigt zodat je geen toeslag moet betalen. Voor meer informatie: NMBS (tel. 02 528 28 28 of www.nmbs.be)

Tip: Met het NMBS-weekendbiljet geniet je tijdens het weekend een korting van 50% op je heen-en-terugreis in 1ste of 2de klas.

Vervoerbewijs De Lijn

Koop je ticket vooraf aan een automaat, in een Lijnwinkel of in een andere winkel (bv. krantenwinkel). Je betaalt minder dan wanneer je je ticket op de bus koopt. Op de website van De Lijn vind je bijkomende informatie en voorverkoopadressen.

Voor meer informatie: De Lijn (tel. 070 220 200 of www.delijn.be)

Assistentie nodig?

Reserveer minstens 24u op voorhand je heen- en terugreis via het NMBS Contact Center (02 528 28 28) en de belbuscentrale West-Vlaanderen (059 56 52 56)!

Informatie over het gebied / toeristische informatie

Agentschap voor Natuur en Bos

Jacob van Maerlantgebouw

Koning Albert I-laan 1/2 bus 74 - 8200 Brugge

Tel. 050 24 77 40 - Fax 050 24 77 45

wvl.anb@vlaanderen.be, www.natuurenbos.be,
www.lifenatuurzeno.be

Westtoer (West-Vlaams provinciebedrijf voor Toerisme en Recreatie)

Koning Albert I-laan 120 - 8200 Brugge

Tel. 050 30 55 00 - Fax 050 30 55 90

info@westtoer.be, www.westtoer.be

Horeca onderweg

Op het Oosthoekplein, aan het begin van de wandeling, bevinden zich verschillende horecazaken:

- Hof van Vlaanderen: tel. 050 60 30 83,
www.hofvanvlaanderenknokke.be (snacks en tearoom, 's winters gesloten op woensdag)
- Restaurant Czar: Oosthoekplein 25, tel. 050 62 23 33, www.restaurant-czar.be (dinsdag gesloten)
- Bistro de la Mer: Oosthoekplein 2, tel. 050 62 86 98, www.lebistrodelamer.be (dinsdag en woensdag gesloten)

Langs de zeedijk kan je op het strand iets drinken of een snack eten bij Surfers Paradise: tel. 050 61 59 60, www.surfersparadise.be.

Routebeschrijving

1. Vertrekpunt: Bushalte Vlindertuin of Oosthoekplein

Als je van de bus stapt ga je naar rechts. Je volgt de Bronlaan tot aan het kruispunt met de Graaf Leon Lippensdreef.

Het voetpad in de Bronlaan is ongeveer 1 m breed. De graskant kan dienst doen als gidslijn. Opgelet: op het traject bevinden zich verschillende opritten voor auto's, waarbij de gidslijn telkens even wordt onderbroken.

Steek de Lippensdreef over via het zebrapad.

Opgelet: Momenteel is deze oversteek niet aangepast voor blinden en slechtzienden.

2. Ingang Zwinduinen

Na het oversteken van de Lippensdreef houd je eventjes links aan. De ingang van de Zwinduinen bestaat uit een houten sluis en rechts bevindt zich een houten balk op schouderhoogte, waar je je aan zou kunnen stoten.

Via het houten poortje ga je de Zwinduinen en -polders binnen. Links bevindt zich een onthaalbord met interessante informatie over dit unieke natuurdomein.

Volg het schelpenpad rechtdoor. Je bevindt je nu op het Wiedauwpad.

De grasrand kan hierbij dienen als gidslijn. Let op: Na enkele meters is er een kruising met een ander pad (een ruitepad), waardoor de gidslijn eventjes onderbroken wordt. Steek over. Daarna volg je het pad vanaf nu best verder langs de rechterkant. Het pad is ongeveer 1,5 m breed en is goed te volgen dankzij de tactiele verschillen tussen grind en begroeiing.

Na ongeveer 40 m volg je het houten vlonderpad, verder rechtdoor.

Het vlonderpad heeft langs beide zijden een houten boord van ongeveer 2 cm. Volg deze boord als gidslijn langs de rechterkant.

Hier groeien heel wat verschillende soorten wilgen. Het gaat allemaal om zogenaamde 'cultuurwilgen', typische wilgen voor het maken van manden.

Aan het einde van het vlonderpad volg je opnieuw het schelpenpad.

Het pad is nog steeds goed te volgen dankzij de tactiele verschillen tussen grind en begroeiing. Houd rechts aan.

Ga steeds rechtdoor, tot je een tweede houten sluisdeurtje tegenkomt.

Het is belangrijk dat je hier nog steeds rechts aanhoudt. Links van dit houten sluisdeurtje bevindt zich namelijk een houten balk op schouderhoogte, waar je je aan zou kunnen stoten.

3. Zenopad

Ga door het houten poortje en sla dan rechtsaf. Je blijft nu een hele tijd (ongeveer 1,3 km) het schelpenpad volgen. Dit is het Zenopad.

Als gidslijn volg je opnieuw de overgang tussen het schelpenpad en de grasrand/begroeiing rechts.

De mooiste duinvalleivegetaties komen hier voor, op het tracé van een doorbraakgeul van het begin van de 19de eeuw toen het gebied nog uit slikken en schorren bestond. Onder meer de Duingentiaan, een uniek en zeldzaam bloempje, doet het op deze plek zeer goed.

Een strook klinkers dwarst op een bepaald moment het pad. Hier staat ook een informatiebord over de bossen in het gebied. Ga rechtdoor.

Volg je de klinkerstrook naar links dan kom je bij een zitbank, waar je even kan uitrusten.

De meeste bossen in De Zwinduinen en -polders zijn niet op natuurlijke wijze ontstaan, maar aangelegd door de mens. Ze werden vooral aangeplant in de jaren 1960. Spontane bebossing kreeg slechts hier en daar een kans. De allereerste aanplantingen van dennen gebeurden al in 1883 in het westen van het gebied.

Onderweg passeer je een houten balustrade.

De balustrade kan als gidslijn gevolgd worden.

Vorbij deze balustrade volg je het schelpenpad mee naar rechts.

Verderop bevinden zich aan je rechterkant enkele rustbanken. Ter hoogte van deze rustbanken staat ook een informatiebord over de geschiedenis van de duinplassen die hier ten zuiden van liggen.

De locatie van de rustbanken wordt aangegeven door middel van een strook klinkers die enkele meters parallel loopt met de wandelroute.

Als je moe bent kan je hier even uitrusten. Ga dan verder rechtdoor.

Bij de aanleg van het vliegveld in de 'Kleyne Vlakte' in het begin van de jaren 1930 werden de duinen die hier lagen volledig geëffend voor de bouw van de landingsbanen. Op 1 februari 1953 liep de 'Kleyne Vlakte' ongeveer een halve meter onder water door de beruchte overstromingsramp. Ten noorden van de Koninklijke Villa was de 'Internationale Dijk' immers wat lager gelegen omdat het Belgische leger op die plaats munitie naar zee voerde om te laten ontploffen.

Om de 'Internationale Dijk' te herstellen werd hier zand gewonnen en ontstonden 2 putten. Na het opdoeken van het vliegveld werden hier in de jaren 1960 zeedennen aangeplant en de putten werden gebruikt voor de jacht. In het kader van het natuurherstelproject ZENO werd in 2008-2010 de oorspronkelijke duinvegetatie terug hersteld door deze streekvreemde zeedennen deels te kappen, de putten uit te diepen en de oevers af te schuinen.

Verderop is er een afslag naar links richting zeedijk.

Deze afslag is aangeduid door middel van een dwarse strook klinkers over de gehele breedte van het wandelpad. Op het eind van deze strook klinkers kom je op een schelpenpad. Hier staan twee zitbanken.

Voor de Groene Halte⁺-wandeling nemen we deze afslag niet: We gaan verder rechtdoor.

4. Afslag naar links, richting maquette en uitzichtpunt

We nemen wel de volgende afslag links, richting dijk. Je verlaat nu het Zenopad en komt op het Yourcenarpad.

Ter hoogte van deze afslag bemerk je opnieuw een strook klinkers over de gehele breedte van het wandelpad. Rechts van deze strook stenen bevindt zich een paaltje met daarop een braillebordje op heuphoogte. De tekst op het bordje luidt: "Voor maquette en uitzichtpunt naar links". Steek hier over naar links.

Ga verder langs het schelpenpad.

Volg hierbij opnieuw de gidslijn (gras en plantenbegroeiing) langs de rechterrاند.

Dit is het Yourcenarpad. De naam verwijst naar de schrijfster Marguerite Yourcenar (1903-1987). Haar internationaal bekende roman 'Het Hermetisch Zwart' speelt zich gedeeltelijk af in de duinen bij het Zwin, meer bepaald in de 16de eeuw toen het landschap er

hier nog heel anders uitzag: Het zag eruit als het huidige Zwin met slikken, schorren en geulen die elkaar afwisselden en een duinengordel aan zeezijde. De Zwinduinen en -polders kregen hun huidige vorm toen de Internationale Dijk in 1872-1873 werd gebouwd en het gebied werd afgesloten van de zee.

In 'Het Hermetisch Zwart' wordt het tragische lot van de medicus, alchemist en filosoof Zeno beschreven. Het natuurherstelproject ZENO (Zwinduinen Ecologische NatuurOntwikkeling) dat hier in de periode 2006-2010 plaatsvond, ontleende zijn naam aan dit hoofdpersonage.

Het pad maakt enkele bochten en gaat dan licht bergop. Onderweg (voorbij de bocht naar rechts) bevindt zich een informatiebord over de resten van een gesloopte schietstand uit de Tweede Wereldoorlog.

Een houten vlonderpaadje rechts brengt je tot aan een uitzichtpunt, van waar je een fantastisch panorama hebt over de Zwinduinen en -polders en de Zwinvlakte.

De afslag naar dit uitzichtpunt is aangegeven door middel van een paal met braillebordje, dat zich rechts van de looproute bevindt: maquette en uitzichtpunt naar rechts.

Alle herkenbare punten in het landschap zijn hier aangegeven op de borden. Zo kan men zich oriënteren in de Zwinstreek. Voor je ligt de Zwinvlakte. Rechts liggen de Zwinduinen en -polders met daarachter Knokke (het Zoute). Ook de haven van Zeebrugge is zichtbaar in deze richting. Links van je ligt Cadzand-

Bad. Daarvoor ligt de Zwinmonding. Bij helder weer zijn van hieruit ook het eiland Walcheren en de windmolens op de Thorntonbank in de Noordzee zichtbaar.

Even voorbij het uitzichtpunt bevindt zich een bronzen maquette van het gebied.

Volg voorbij het uitzichtpunt het houten vlonderpad naar rechts. Zo kom je uit bij de maquette.

Voorbij de maquette wandel je verder naar rechts, langs het schelpenpad.

Volg opnieuw de gidslijn (gras en plantenbegroeiing) langs de rechterrاند.

5. Plein

Op een bepaald moment bemerk je een klinkerstrook die de looproute dwarst. In het midden ervan bevindt zich een rij lage metalen paaltjes.

Je komt aan een groot plein in beton.

Opgelet: Tot hiertoe heb je steeds een gidslijn langs je rechterkant gevolgd. Vanaf hier volgt een lang stuk waarbij we de linkerkant van het pad als gidslijn volgen. Steek via de klinkerstrook het pad over naar links, tot je gras voelt. Volg de grasrand naar rechts, en nadien de betonnen rand van het plein.

Aan het einde van het plein volg je de bocht mee naar links.

Tijdens Wereldoorlog Twee legde de Duitse bezetter een uitgebreid net van betonwegen aan in de Zwinduinen en -polders, om de verschillende verdedigingswerken met elkaar te verbinden. Na de oorlog werden de verdedigingswerken gesloopt maar de wegen bleven behouden. Begin 21ste eeuw waren deze betonnen paden in zeer slechte staat. Daarom werden ze in 2009 vervangen door gescheiden fiets- en wandelpaden. De betonvlakte ter hoogte van 'De Haas Van Flanagan' bleef wel behouden omdat deze zone bij dreigingen in het Zwin (denk maar aan de olieverontreiniging bij de ramp met de Tricolor in 2003), door de civiele bescherming en brandweer gebruikt wordt voor het stapelen van zwaar materiaal en machines.

6. Zeedijk

Nu volgt een lang traject (ongeveer 2,2 km) langs de zeedijk.

De dijk blijf je steeds volgen langs de linkerkant. Er is een hoge boord die kan dienen ter oriëntatie. Opgelet: De boord loopt door op het grootste deel van het traject, maar op drie plaatsen moet je toch oversteken. De eerste oversteek is vrij breed: Let op dat je hier niet te veel rechts uitwijkt. Verderop is er opnieuw een - ditmaal kortere - onderbreking aan een parking (ongeveer 5 m), en daarna nog eens een korte inham (ongeveer 2 m).

Volg de Zeedijk steeds maar rechtdoor, tot aan de Lekkerbekhelling.

7. Lekkerbek

De Lekkerbekhelling is gemakkelijk te vinden door de insprong en de speciale afsluiting met paaltjes.

Steek over. De Lekkerbekhelling is ongeveer 6 m breed.

Sla linksaf.

Volg de gidslijn (gevels) langs de rechterkant. Opgelet: Er zijn enkele opritten onderweg.

Aan de hoek sla je rechtsaf, de Kustlaan in.

Opgelet: Er staan enkele elektriciteitskasten in de loopzone.

Volg de Kustlaan tot aan het zebrapad. Om de halte Lekkerbek te bereiken moet je hier oversteken.

Opgelet: Momenteel is deze oversteek nog niet aangepast voor blinden en slechtzienden.

Aan de overkant van de straat volg je het voetpad nog even rechtdoor. Dan volg je links de bocht mee. Dit is de Zwinlaan.

Je volgt het voetpad best langs de linkerkant (graskant) mee. Opgelet: Als je de bocht neemt naar links wandel je eigenlijk op een fietspad.

Verderop - ter hoogte van de tweede oprit die je tegenkomt - ligt de halte 'Lekkerbek' , waar je bus 12 kan nemen richting station.

Dank u

Groene Halte wil recreatief wandelen in combinatie met het openbaar vervoer promoten. Voor een volledig overzicht van alle wandelingen: 09 223 86 12 of www.groenehalte.be.

Deze bijzondere Groene Halteroute is een project gerealiseerd met de financiële steun van het Fonds Elia beheerd door de Koning Boudewijnstichting, en met de medewerking van volgende partners: Agentschap Natuur en Bos, Westtoer, Licht en Liefde, Knokke-Heist, De Lijn en NMBS.

De infrastructuur voor deze Groene Halte⁺-route werd gerealiseerd in het kader van het Interreg IVa project REECZ en werd mede gefinancierd door het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, Toerisme Vlaanderen, de provincie West-Vlaanderen, Westtoer en het Agentschap Natuur en Bos.

Groene Halte is een initiatief van TreinTramBus. TreinTramBus springt al meer dan 25 jaar in de bres voor de gebruikers van het openbaar vervoer. Met mooie resultaten, maar ook met een pak uitdagingen naar de toekomst. Voor meer info over onze werking: www.treintrambus.be of 09 223 86 12.